

یادداشتی بر ویرایش دوّم کتاب

در ویرایش دوّم کتاب افزون بر انجام پارهای اصلاحات، 20 قطعه جدید از متون اسلامی در ادب پارسی همراه با تمرینات و توضیحات لازم درج کرده‌ایم تا بر غنای کتاب بیفزاید و امکانات بیشتری برای انتخاب قطعات مناسب فراهم شود.

حسین محی الدین الهی قمشه ای بهمن 1389

ای بسا هندو و ترک همزبان
پس زبان همدلی خود دیگر است

ای بسا دو ترک چون بیگانگان
همدلی از همزبانی بهتر است

«مثنوی، مولوی»

پیشگفتار

هدف اصلی از تدوین کتاب حاضر تهیه متنی مناسب برای بخشی از درس «بررسی متون ترجمه شده اسلامی به زبان انگلیسی» است که در رشته‌های زبان و ادبیات انگلیسی و مترجمی زبان انگلیسی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی تدریس می‌شود.

هدف از این درس آشنا کردن دانشجویان با ترجمه‌هایی است که محققان و مترجمان انگلیسی زبان از متون مختلف فرهنگ اسلامی به زبان خود عرضه کرده‌اند تا در وهله اول با مطالعه و نقد و بررسی این ترجمه‌ها، بتوانند بر دانش خود در فن ترجمه بیفزایند و از این رهگذر، اصطلاحات خاص فرهنگ اسلامی را به زبان انگلیسی بیاموزند و دیگر اینکه به طور اجمال با وضعیت انتقال فرهنگ اسلامی در دنیای غرب و میزان توفیق مترجمان در این انتقال و نحوه نگرش آنان به متون فرهنگ اسلامی، آشنا شوند.

چون در جلد نخست این مجموعه¹، نمونه‌هایی از ترجمه‌های قرآن کریم و نهج البلاغه بررسی شده است، مبنای کار در دفتر حاضر را بر انعکاس معارف اسلامی در ادب پارسی نهادیم و هر چند که قطعات کوتاهی از متون عربی، به خصوص احادیث نبوی نیز در این دفتر گرد آورده‌ایم، محور اصلی همان ادب پارسی است که بی‌گمان، بهترین آیینۀ وحی در ادب جهان است.

در انتخاب قطعات سعی بر این بوده است که اولاً هر قطعه به تعبیر اهل حکمت «مطلوب بالذات» باشد و از نظر صوری و معنوی، از لطافت و کمال خاصی بهره‌مند باشد؛ ثانیاً درک معنای هر قطعه، متوقف بر

۱ منافی اناری، سالار، بررسی ترجمه انگلیسی متون اسلامی، چاپ چهارم، تهران: انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، 1375.

مطالب قبل و بعد آن نباشد، بلکه در حد خود مطلبی تمام و وافی به مقصود باشد؛ ثالثاً در هر قطعه، وجهی از وجوه متنوع فرهنگ اسلامی از اخلاق و سیاست و عرفان و غیره متجلی باشد، چنانکه بتوان مجموعه قطعات را معرف اجمالی روح فرهنگ اسلامی دانست، تا علاوه بر دانشجویان و محققان، برای عامه خوانندگان فارسی و انگلیسی زبان نیز سودمند افتد.

تمامی گزیده‌ها در مجموعه حاضر از آثار شاعران و نویسندگان طراز اول است که به فصاحت بیان و بلندی اندیشه معروف و ممتازند و به طور طبیعی بیش از دیگران، نظر مترجمان و محققان اروپایی را جلب کرده‌اند و ترجمه‌های دقیق و گاه متعددی از آثار آنها در دست داریم.

این کتاب در مجموع مشتمل بر 60 واحد است که در هر واحد، ابتدا قطعه منتخب به زبان اصلی آمده و سپس ترجمه و یا ترجمه‌های آن به زبان انگلیسی عرضه شده است؛ در نمونه‌هایی که متن به زبان عربی است، ترجمه فارسی نیز برای خوانندگانی که ممکن است با زبان عربی آشنا نباشند، ارائه شده است. بعد از متن انگلیسی، بخش توضیحات و تمرینات است که در قسمت توضیحات در موارد ضروری به نقد ترجمه پرداخته و توجه دانشجویان را به نقاط قوت و ضعف مترجم جلب کرده‌ایم. نام نویسنده یا کتاب بعد از متن اصلی و نام مترجم در ذیل هر ترجمه آمده است.

تمرینات به نحوی تنظیم شده که در وهله اول برای دانشجویان رشته مترجمی سودمند باشد؛ از این رو تکیه اصلی تمرینات بر نکات دستوری، درک متن و کاربرد در ست لغات و اصطلاحات است؛ اما در بعضی موارد، تمریناتی درج کرده‌ایم که برای دانشجویان رشته‌های دیگر زبان انگلیسی نیز قابل استفاده باشد. در پایان، نظر به اینکه آشنایی با اصطلاحات خاص فرهنگ اسلامی اعم از فقهی و فلسفی و عرفانی و غیره و معادل انگلیسی آنها، بخش مهمی از هدف اصلی کتاب را تشکیل می‌دهد، تمام اصطلاحات مندرج در متون فارسی و عربی را به ترتیب حروف الفبا با معادل انگلیسی آنها به صورت واژه‌نامه‌ای تنظیم کرده‌ایم؛ در ترتیب قطعات، به منظور جلوگیری از یکنواختی موضوعات متنوع و متنهای بلند و کوتاه آورده‌ایم و نظم خاصی را هم در نظر نگرفته‌ایم، جز آنکه متنها به تدریج مشکل‌تر می‌شوند. در این مجموعه متون فارسی توسط نگارنده تصحیح شده و متون انگلیسی عیناً نقل گردیده است.

امید است که این گام نخست، در بررسی متون اسلامی ترجمه شده به زبان انگلیسی، گام‌های دیگری به دنبال داشته باشد و از این رهگذر کیفیت انتقال فرهنگ اسلامی به زبان انگلیسی، در سطح وسیع‌تری تحقیق و مطالعه شود و موجبات بهبود این انتقال فرهنگی که هنوز به تمام و کمال صورت نگرفته است، در سطح جهانی فراهم آید.

و سلام بر پویندگان راه حق باد

حسین محی‌الدین الهی قمش‌ای